

Rued Langgaard: Danmarks Radio (BVN 351)

Kritisk førsteudgave ved Bendt Viinholt Nielsen

FORORD

Om *Danmarks Radio*

Det ultrakorte orkesterstykke blev komponeret den 7. maj 1948 i Ribe. Helt nøjagtigt mellem klokken 5.45 og 6.45 om morgenen ("normal tid"). Rued Langgaard angiver klokkeslæt både i skitsen til kompositionen og i det renskrevne partitur. Renskrivningen af partituret fandt således sted den 10. maj kl. 4.30 til 6 morgen ("sommertid"), vel at mærke efter at Langgaard havde gået sin obligatoriske morgentur i Ribe (han led af søvnløshed og stod op i de tidlige morgentimer). Efter værkets sidste takt skriver Langgaard: "Kort, knivskarp Tankegang i Musik uden alt overflødigt 'Udviklings' nusseri og med lynsnar Bevægelighed i alle Stemmerne". Samme dag, 10. maj, afsendte han partituret som programforslag til Statsradiofonien i København under titlen *Danmarks Radio, Fandfarer for Grand Orkester* – "fandfarer" naturligvis som en sarkastisk ment fejlskrivning med allusion til "fanden", Langgaard havde som bekendt et ambivalent forhold til Statsradiofonien. Værket blev ikke antaget og partituret blev derfor returneret til Langgaard, som dog indsendte det igen. I statsradiofonien blev stykket utvivlsomt betragtet som en spøg fra komponistens side. Da Langgaard døde i 1952 befandt det uopførte partitur sig i Danmarks Radios nodearkiv, hvorfra det senere blev overført til Det Kongelige Bibliotek.

Partituret er forsynet med en tilegnelse til Statsradiofonien og mottoet "Vivat Radiosignalet!", altså "Leve Radiosignalet". Dette signal er bedre kendt som DRs "pausesignal", der blev lanceret i 1931 og benyttes den dag i dag på P1, dog i moderniserede arrangementer. Melodien er den ældste kendte, nedskrevne danske folkevisemelodi, hvis begyndelse er overleveret i et håndskrift fra omkring 1300. Teksten begynder med ordene "Drømte mig en drøm i nat". Som pausesignal blev melodifragmentet i sin tid spillet af et specialkonstrueret apparat med metallofonstave.

Langgaard citerer signalet to gange i trompet, basuner, tuba og klokker. Han foreskriver endog at messingblæserne skal stå op, når de spiller. Melodien er i d-mol, og Langgaard vælger at lade orkestret udføre vildt gestikulerende, sideløbende 'kommentarer' i D-dur. I partiturets takt 35 har han forsynet tonen dis i horn og orgel med tilføjelsen "Dis!" – et typisk vrængende, langgaardsk påfund, som naturligvis er endnu en provokerende hentydning til det misforhold, den *dis*-harmonik, han følte i relation til Danmarks Radio (som jo med mellemrum desavouerede hans værker og i det hele taget ikke spillede nok af hans musik).

I 1976 blev stykket produceret af DR med Sønderjyllands Symfoniorkester dirigeret af Carl von Garaguly og udsendt et par gange i radioen. Kompositionen har til dato ikke været koncertopført, men blev i 2008 indspillet af DR Radiosymfoniorkestret og Thomas Dausgaard (Dacapo 6.220519).